

Odyssee

De Odyssee is het verhaal van Odysseus, de onversaagde held. In lang vervlogen tijden bezong de blinde dichter Homerus dit in zijn beroemde epos. De Odyssee is het vervolg op de Ilias, het verhaal van de bloedige oorlog tussen de Grieken en Troje. Pas na tien jaren beëindigt de beroemde list van Odysseus, het houten paard van Troje, deze strijd.

De Odyssee is geen oorlogsepos, maar een verhaal van volharding en van trouw, en van avontuur en overlevingsdrang van de vernuftige held. In de Odyssee vertelt Homerus hoe na tien oorlogsjaren in Troje de koning van Ithaka, Odysseus, nog eens tien jaar beproevingen moet doorstaan voordat hij terugkeert in zijn vaderland. Zijn vrouw Penelope houdt zich gedurende die jaren de brutale vrijers van het lijf. Die dingen allen niet alleen naar haar hand, maar azen ook op het koningsschap. Ze speelt dat klaar met een list, haar man waardig: "zodra ik de lijkwade voor mijn schoonvader Laërtes heb geweven, kies ik één van jullie tot man", belooft ze de vrijers.

Maar 's nachts haalt ze in diep geheim los wat ze overdag heeft geweven. Zo rekt ze de tijd totdat Odysseus eindelijk terugkeert. Als hij dan voor haar staat, na twintig lange jaren, twijfelt ze: is dit mijn man wel? Is hij geen bedrieger? Arglistig vraagt ze hem om het bed te verplaatsen, want alleen zij en haar man weten dat het bed onwrikbaar is gebouwd om een oude boomstam! Odysseus is diep geroerd: dat is pas een vrouw, zijn Penelope! Door deze trouw en karaktervastheid grijpt het bijna drieduizend jaar oude verhaal nog steeds aan, meer nog dan door de bonte rij van gevaarlijke avonturen die Odysseus dankzij al zijn moed en vernuft overleeft.

De Odyssee van Jan Bosveld is geen avonturenverhaal, maar veeleer een karakterstuk waarin herinneringen aan het verhaal van Homerus doorklinken. Het bondige stuk opent met een stevig, opgewekt thema dat onze held Odysseus ten voeten uit tekent: zo'n man is niet klein te krijgen. Het verdere verloop van de korte inleiding maakt de karaktertekening af: betrouwbaarheid, volhardendheid en vernuft. Daarna zien we Odysseus op het eenzame strand van Ogygia. Zijn herinneringen aan de oorlog om Troje, dat we krijgstrompetten signalen horen geven? Denkt hij aan zijn echtgenote, als we in de kabbelende achtste noten het weefgetouw van Penelope herkennen, door de trompetsignalen heen? Bij het verstilde, klaaglijke stuk dat volgt, moeten we wel aan Penelope denken, eenzaam tussen haar dienstmaagden in het vrouwenvertrek. Een van de meisjes tokkelt op de harp, maar dat kan de sombere sfeer niet verdrijven. Daarna wanen we ons bij de tovenares Circe, die de mannen van Odysseus in borstelharige zwijnen heeft veranderd. Op haar simpele toversignaal volgt iets dat aan het geknor van varkens doet denken. Dan weerklinkt het thema van Odysseus: de held komt zijn makkers redden. Geholpen door Hermes dwingt hij Circe om de betovering op te heffen. Het stuk eindigt zoals het begon met het montere thema: Odysseus is nog steeds dezelfde: ongeslagen, de held is niet klein te krijgen.